

ТАКТИКА ПРОВЕДЕННЯ ОДНОЧАСНОГО ДОПИТУ ДЕКІЛЬКОХ ОСІБ: КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНІ ТА КРИМІНАЛІСТИЧНІ АСПЕКТИ

Курсант 304 навчальної групи **Сподинський О.О.**

Науковий керівник: доцент кафедри криміналістики та судової медицини НАВС, кандидат юридичних наук **Атаманчук В.М.**

Проведенню допиту, як одній з найважливіших слідчих дій, традиційно приділяється велика увага, так як серед слідчих дій, що проводяться під час розслідування злочину, допит, як відомо, є найпоширенішим. Немає кримінальних проваджень, під час розслідування яких органи досудового розслідування та суд не вдавалися б до допиту свідків, потерпілих, підозрюваних, обвинувачених і підсудних. Саме допит є основним засобом збирання й перевірки доказів, через що від його успішного проведення багато в чому залежить результат розслідування кримінальної справи.

Не протиставляючи допит іншим слідчим діям, можна з упевненістю стверджувати, що без кваліфіковано проведених допитів неможливо забезпечити успіх при розслідуванні злочинів.

Знання особливостей і етапів формування показань, методів їх найповнішого одержання багато в чому визначається психологічною і професійною підготовкою слідчого.

З кінця ХХ ст. спостерігається підвищений науковий інтерес до проблеми допиту як способу одержання показань, особливо свідків. Властивості, доказова значущість та оцінка відомостей, що надаються свідком, розглядаються у поєднанні з його правовим статусом, проблемою забезпечення прав, законних інтересів і безпеки не тільки свідків, а й інших осіб, залучених до кримінального провадження. Паралельно проводяться дослідження проблеми впливу особистих якостей допитуваного на якість повідомлюваних ним відомостей, а також психології формування показань, що отримуються під час допиту. Тому не випадково проблема ефективності допиту і використання його результатів є однією з важливих у діяльності

органів досудового розслідування, а залежно від того, наскільки добре слідчий оволодів мистецтвом проведення допиту, робиться висновок про професійну підготовку і майстерність останнього.

Значна кількість кримінально-процесуальних норм присвячені саме проведенню такої слідчої (судової) дії як допит. Причиною цього є поширеність її застосування в слідчо-судовій практиці. За даними окремих дослідників на нього припадає понад 80 % усього бюджету часу, що витрачається слідчим на провадження слідчих дій.

В цьому контексті процесуальна регламентація проведення допиту важлива для забезпечення захисту прав і свобод людини і громадянина, а також і юридичної особи, яка може бути визнана потерпілим за новим КПК України.

Крім цього, чинний КПК містить принципово нові положення щодо процесуальної регламентації проведення допиту. Зміни торкнулися і такої слідчої дії як очна ставка, яку замінили на проведення одночасного допиту декількох осіб. КПК України розширив коло учасників даної процесуальної дії. Якщо раніше, виявивши розбіжності у показаннях трьох осіб, необхідно було провести три очні ставки, щоб з'ясувати об'єктивну істину, то за новим КПК України процедура спрощується можливістю проведення допиту цих же трьох і більше осіб у межах однієї слідчої (розшукової) дії – допиту (ч. 9 ст. 224 КПК України).

Внаслідок державно-владного характеру виникаючих в кримінальному процесі правовідносин, кожний учасник одночасного допиту декількох осіб пов'язаний взаємними правами і обов'язками зі слідчим. Активними учасниками одночасного допиту декількох осіб є одночасно декілька раніше допитаних осіб. Вони по черзі відповідають на одні й ті ж задалегідь, точно сформульовані слідчим питання і з його дозволу відповідають на питання один одного. Такої умови, як наявність декількох джерел, від яких виходить взаємовиключаюча інформація, при провадженні допиту немає. Згідно із законом, особи, викликані по одному і тому ж провадженні до слідчого, повинні допитуватися їм окремо, і у відсутності інших осіб. Недотримання цього правила є

процесуальним порушенням, яке впливає негативним чином на правильність формування свідчень.

Особа, викликана на допит, спочатку свідчить в формі вільної розповіді. Форма вільної розповіді, є основною тактичною особливістю допиту, яка неприйнятна для одночасного допиту декількох осіб. Інша мета, умови та обстановка одночасного допиту декількох осіб виключає можливість застосування в процесі його провадження загальної форми вільної розповіді.

На одночасному допиті декількох осіб вільна розповідь знаходить вияв тільки в зв'язку з відповіддю особи, що допитується на конкретно поставлене їй питання.

Пристаючи до допиту, слідчий в більшості випадків не знає конкретного змісту інформації, яку він отримає від того, кого допитує. Про обсяг і напрям допиту слідчий має загальне уявлення. Глибина цього уявлення залежить від наявності в даний момент відомостей оперативного характеру і доказів по справі. Ця обставина впливає на особливості тактики допиту. Одночасний допит декількох осіб проводиться тільки за наявності істотних протиріч в свідченні раніше допитаних осіб, коли ці протиріччя не можна усунути за допомогою інших слідчих дій, в тому числі повторним допитом.

Отже, при її провадженні слідчий заздалегідь знає точки зору по суперечних обставинах майбутніх одночасного допиту декількох осіб. Оперуючи інформацією, що є, слідчий обирає прийоми одночасного допиту декількох осіб, які направлені на найбільш ефективно усунення протиріч і встановлення істини у справі.

В одночасному допиті декількох осіб і допиті різні цілі. Метою одночасного допиту декількох осіб є усунення істотних протиріч у існуючих уже свідченнях раніше допитаної особи, тоді як мета допиту, отримання відомостей про подію злочину або пов'язані з нею факти. Необхідно також визначити відмінність в предметі даних слідчих дій. Предмет допиту значно ширше за предмет одночасного допиту декількох осіб. Предмет одночасного допиту декількох осіб – це усунення конкретної суперечності, що торкається лише невеликої частини інформації про подію злочину, отриманої в ході допиту від

свідків, потерпілих, осіб що підозрюються, та обвинувачених. Предмет допиту обумовлюється великим колом передумов.

Сутність одночасного допиту декількох осіб полягає в тому, що слідчий в порядку черговості черзі пропонує кожному з допитуваних дати показання про обставини, в яких виявлено істотні суперечності. У процесі проведення допиту допитуваним може бути дозволено ставити запитання один одному, але слідчому треба слід чітко регулювати хід проведення цієї слідчої дії.

Проведення одночасного допиту декількох осіб передбачає “ефект присутності”, коли обвинуваченому треба давати показання у присутності особи, яка знає дійсні обставини події, що відбулася.

Допитувані впливають один на одного своїм авторитетом, вольовими якостями, життєвим досвідом. Але такий вплив може бути й негативним, коли авторитет (який іноді має злочинний характер) недобросовісного учасника впливає на добросовісного.

Тому необхідно також вказати на деякі недоліки, що мають місце з практики правоохоронних органів при проведенні одночасного допиту декількох осіб.

Наприклад, в літературі правильно зазначається, що далеко не кожна суперечність в показаннях вимагає проведення одночасного допиту декількох осіб, оскільки істотні суперечності можуть бути усунені повторним допитом і іншими засобами, які часом більш надійно встановлюють причину їх виникнення, і вносять необхідні корективи в раніше дані показання.

Однією з поширених помилок є не проведення одночасного допиту декількох осіб, в той час коли ситуація свідчить про його доцільність, через побоювання слідчим отримання результатів, небажаних для доказової бази, що вже є в кримінальному провадженні. Така помилка часто призводить до спотворення наявної доказів або до ускладнень при їх зборі. Іншим недоліком при проведенні одночасного допиту декількох осіб є недостатнє використання слідчим науково-технічних засобів: звуко- і відеозапису, що безпосередньо відбивається на результативності.

У зв'язку із чим, слідчому рекомендується утриматися від проведення одночасного допиту декількох осіб між неповнолітнім і дорослим учасниками, оскільки в даній ситуації неминучий психологічний тиск, що має останній. Проведення одночасного допиту декількох осіб між цими учасниками можливе лише у разі крайньої необхідності, коли були використані і не дали результату інші способи встановлення істини щодо наявних спірних обставин справи.

На наше переконання, з'ясування даних питань практичними працівниками правоохоронних органів буде мати істотне значення для швидкого і повного виявлення і розслідування злочинів і викриття винних, для притягнення кожного винного в здійсненні злочину до відповідальності згідно із законом, для захисту громадян від необгрунтованих обвинувачень у вчиненні злочинів.

ВИДОВІ ОБ'ЄКТИ ЗЛОЧИНІВ, ЯКІ ПЕРЕДБАЧЕНІ РОЗДІЛОМ XVII ОСОБЛИВОЇ ЧАСТИНИ КК УКРАЇНИ

Курсант 2-го курсу **Старунський Є.В.**

Науковий керівник: викладач кафедри кримінального права,
кандидат юридичних наук **Грудзур О.М.**

Проблема об'єкта злочину в кримінальному праві є однією із головних і досліджувалася у працях багатьох провідних вчених, таким чином і був сформований цілий спектр різноманітних підходів до розуміння об'єкта злочину.

У цьому зв'язку, М.С.Таганцев зазначав, що об'єктом злочину слід вважати норму права в її реальному бутті [4]. На відміну від цього, П.П.Андрушко [1, с. 10], та Є.В.Фесенко [5, с. 75] наголошують, що під об'єктом злочину слід розуміти суспільні цінності чи блага. В свою чергу, С.Я. Лихова під цим же об'єктом розуміє правовідносини [3, с. 79].

Проте, на мій погляд, зміст об'єкта злочину слід визначати, виходячи із концепцій суспільних відносин, оскільки